

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsestöd inom jordbruket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsestöd inom jordbruket. I lagen föreslås det bestämmelser om att vissa villkor enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare som gäller betalning av avträdelsestöd och inledande av betalning, avbrytande av betalning av avträdelsestöd samt avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter inte ska tillämpas från den 16 mars 2020 till och med den 31 december 2020. Målet med lagförslaget är att i syfte att trygga försörjningsberedskapen under undantagsförhållandena temporärt göra det möjligt för stödtagare som är berättigade till avträdelsestöd inom jordbruket att förvärvsarbeta i uppgifter som är kritiska med tanke på jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar avträdares rätt att få avträdelsestöd under tiden från den 16 mars till och med den 31 december 2020.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och avses gälla till utgången av 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Nuläge	3
1.2 Beredning	4
2 Nuläge	5
3 Målsättning	7
4 Förslagen och deras konsekvenser	7
4.1 De viktigaste förslagen	7
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	8
5 Remissvar	10
6 Specialmotivering	11
7 Ikraftträdande	12
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	12
LAGFÖRSLAG	16
Lag om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsestöd inom jordbruket	16

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Nuläge

Statsrådet har i samverkan med republikens president den 16 mars 2020 konstaterat att det råder undantagsförhållanden i landet på grund av coronavirusläget. Därför har regeringen fattat beslut om exceptionella åtgärder som har genomförts dels genom befogenheter som ingår i beredskapslagen (1552/2011) och lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), dels genom ny lagstiftning. I dessa åtgärder ingår bland annat att begränsa offentliga sammankomster till tio personer, att stänga Finlands yttre gränser och att begränsa öppethållningen för olika restauranger och kaféer. Dessutom har myndigheterna bland annat rekommenderat symptomfria personer att undvika alla icke nödvändiga sociala kontakter, och de som upplever symptom på luftvägsinfektion har uppmanats att stanna hemma i isolerade förhållanden.

Statsminister Marins regering uppdaterade Finlands coronavirusstrategi för förhindrande av smittspridning den 22 april 2020 och bedömde i detta sammanhang att det i Finland är möjligt att stegvis och kontrollerat övergå från omfattande samhällslåsta begränsningsåtgärder till en effektiviserad hantering av epidemin enligt lagen om smittsamma sjukdomar. Alla begränsningsåtgärder kan dock inte frångås på en gång, eftersom situationen fortfarande är allvarlig. Enligt den information som finns tillgänglig i slutet av april 2020 gäller åtgärderna åtminstone delvis till utgången av maj och i samband med uppdateringen av Finlands coronavirusstrategi den 22 april 2020 fastställde statsminister Marins regering bland annat att förbudet mot offentliga tillställningar med över 500 personer bör förlängas åtminstone till den 31 juli 2020.

I Finland uppgjordes den 17 april 2020 en förteckning som baserar sig på myndigheternas bedömning av nödvändiga arbetsuppgifter som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska med tanke på verksamheten inom branschen och som inbegriper betydande underhållsarbeten. Med kritiska arbetsuppgifter avses uppgifter som måste utföras omedelbart och om de lämnas ogjorda påverkar detta väsentligt försörjningsberedskapen eller verksamheten inom branschen. Inom primärproduktionen inom jordbruk och trädgårdsodling är sådana arbetsuppgifter som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska med tanke på verksamheten inom branschen bland annat arbeten som är nödvändiga med tanke på husdjursproduktionen och djurskötseln och djurhälsan. Till de sistnämnda uppgifterna hör till exempel avbytarbetsverksamheten inom jordbruket, där en lantbruksföretagare som bedriver husdjursproduktion kan få en vikarie att sköta djuren för sin räkning när han eller hon tar ut semester eller till exempel insjuknar. Statsminister Marins regering beviljade i mars tillstånd att undantagsvis låta 1 500 lantbruksarbetare komma till Finland för att arbeta i uppgifter som listats som kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. Cirka tusen av dem skulle komma från Ukraina, men enligt uppgifter från den 26 april 2020 hade Ukrainas regering hindrat säsongsarbetare från att lämna landet. Enligt de uppgifter som fanns tillgängliga vid tidpunkten för beredningen av regeringspropositionen har endast cirka 450 säsongsarbetare tillsvidare kommit till Finland. Enligt bedömningar finns det behov av sammanlagt minst 15 000 arbetstagare under årets skördeperiod i Finland. I denna situation accentueras tillgången på kunnig inhemsk arbetskraft inom primärproduktionen.

Livsmedelsförsörjningens betydelse ökar under undantagsförhållanden. Vi står inför årets viktigaste tid med tanke på tryggandet av livsmedelsförsörjningen, dvs. den nya skördeperioden. Behovet av säsongsarbetskraft på gårdsbruksenheterna sträcker sig från planteringsarbetena på våren till skörden som pågår till oktober. Om coronasituationen fortsätter kommer också even-

tuella insjuknanden att medföra behov av extra arbetskraft ännu under slutet av året. Den kritiska personalen utgörs av personer med specialkompetens. De mest kritiska och brådskande arbetena finns inom jordbruket och trädgårdsodlingen i början av växtperioden och inom skötseln av produktionsdjur som kommer att behöva yrkeskunnig arbetskraft. Primärproduktionen är särskilt viktig med tanke på vår försörjningsberedskap eftersom medan coronakrisen fortsätter kan vi inte vara säkra på att vi kan importera jordbruks- och trädgårdsprodukter normalt. Kompetens och yrkesskicklighet som är viktig med tanke på primärproduktionen kan bedömas finnas hos tidigare jordbruksidkare som upphört med att bedriva jordbruk. Med tanke på lagstiftningen om avträdelsestöd har avträdnarna dock endast en begränsad möjlighet att förvärvsarbета utan att den inkomst som tjänas in inverkar på avträdnarens rätt att få avträdelsestöd.

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterade i sitt utlåtande om propositionen med förslag till lagar om temporär ändring av utlänningslagen och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (JSUU 4/2020 rd) att de mest kritiska uppgifterna för närvarande är vårarbetet inom trädgårdsbranschen samt djurskyddsarbetena inom djurproduktionen. På djurgårdar kan bristen på utländsk säsongsarbetskraft medföra allvarliga djurskyddsproblem på enskilda gårdar och på trädgårdsenheter kan produktionen under hela växtperioden gå förlorad. Även för att odlingen på åkermark ska lyckas krävs yrkeskunnig arbetskraft för att utföra vårarbetena. Utskottet ansåg det nödvändigt att det utöver utländsk arbetskraft vidtas snabba åtgärder för att öka den inhemska arbetskraftens rörlighet och få inhemsk arbetskraft till säsongsarbete inom primärproduktionen. Utskottet ansåg att åtgärder enligt propositionen är nödvändiga, men med beaktande av det kända behovet av säsongsarbetskraft är de inte tillräckliga. Utskottet förutsatte därför att man utreder ytterligare metoder för att säkerställa arbetskraften inom de sektorer som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. Med beaktande av vad som anförts ovan i ärendet svarar denna proposition för sin del på behovet att utreda ytterligare metoder för att säkerställa arbetskraften inom de sektorer som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen.

Vid överläggningar den 6 maj 2020 drog statsminister Marins regering upp riktlinjer för tryggnad av tillgången på säsongsarbetskraft på jordbruksenheter och trädgårdsodlingar, när det gäller såväl inresa för utländsk säsongsarbetskraft som incitament för inhemsk arbetskraft. För att trygga tillgången på inhemsk säsongsarbetskraft fastställde regeringen att man bereder en tidsbunden höjning av det skyddade beloppet av utkomstskyddet för arbetslösa, utvidgar möjligheterna att använda det rörlighetsunderstöd som avses i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa för viss tid och avstår för viss tid från att tillämpa en förvärvsinkomstgräns för avträdelsestöd.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts i brådskande ordning på grund av undantagsförhållandena. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA har deltagit i beredningen av propositionen.

Utlåtande begärdes av följande instanser: justitieministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, Livsmedelsverket, Statens ämbetsverk på Åland, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC och ProAgria Kes-kusten Liitto. Begäran om utlåtande sändes också till justitiekanslersämbetet.

2 Nuläge

I syfte att förbättra jordbrukets struktur har åren 1995–2018 avträdelsestöd beviljats dem som varaktigt upphört med att bedriva jordbruk. Det senaste systemet med avträdelsestöd för jordbruket upphörde den 31 december 2018, och nya avträdelsestöd beviljas inte längre. Avträdelsestöd betalas dock fortfarande med stöd av lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), och de motsvarar i fråga om bestämmelserna om avträdelsestöd i huvudsak varandra. Utbetalningen av avträdelsestöden fortsätter fortfarande i praktiken och den sista betalningsposten för avträdelsestödet kommer att betalas ut 2029.

Avträdelsestödet är ett strukturstöd till jordbruket som har kunnat beviljas en lantbruksföretagare som varaktigt upphör med att bedriva kommersiellt jordbruk genom att överlåta minst sin gårdsbruksenhets jordbruksjord och vid generationsväxlingar dessutom produktionsbyggnader på det sätt som föreskrivs i avträdelsestödslagen. En förutsättning för att stöd ska beviljas har varit att lantbruksföretagaren äger gårdsbruksenheten helt eller delvis och har bedrivit jordbruk under tio år omedelbart före avträdelsen för egen eller gemensam räkning samt minst fem år omedelbart före överlåtelsen har varit försäkrad såsom lantbruksföretagare med stöd av lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006). Också lantbruksföretagarens make och en sådan efterlevande make som har giftorätt i en gårdsbruksenhet som ingår i kvarlåtenskapen har kunnat få avträdelsestöd, även om de inte alls har någon ägarandel i den gårdsbruksenhet som avträdelsen gäller. Det väsentliga för att få avträdelsestöd har varit ställningen som företagare på gårdsbruksenheten. Gränsen mellan företagande och anställningsförhållande bestäms med stöd av lagen om pension för lantbruksföretagare.

Avträdelsestödet bestäms individuellt för varje stödmottagare och stödet består av ett grundbelopp och en kompletteringsdel. Avträdelsestödet grundbelopp är lika stort som den invalidpension som enligt lagen om pension för lantbruksföretagare skulle ha beviljats lantbruksföretagaren, om han eller hon när avträdelsen skedde hade haft rätt till full invalidpension. När grundbeloppets storlek fastställs beaktas dock inte sådan rätt till pension som grundar sig arbete i egenskap av stipendiat enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, på lantbruksföretagarens arbets- eller tjänsteförhållande eller på annan företagareverksamhet än den som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare. I grundbeloppet för avträdelsestödet beaktas inte heller pensionskydd som tjänats in för oavlönad tid. På beräkningen av grundbeloppet för avträdelsestödet inverkar den pensionsgrundande arbetsinkomsten enligt lagen om pension för lantbruksföretagare samt pensionens tillväxtprocent. Avträdelsestödet grundbelopp innefattar dessutom den andel för återstående tid som avses i 70 § i lagen om pension för lantbruksföretagare, med vilken avses tiden från ingången av året för avträdelsen till utgången av den kalendermånad under vilken avträderen fyller 63 år. I fråga om andelen för återstående tid tillväxer pensionen enligt gällande bestämmelser med 1,5 procent per år från ingången av avträdelseåret till utgången av den månad då personen fyller 63 år. Avträdelsestödet grundbelopp består av det sammanlagda beloppet av den pension som tjänats in fram till utgången av året före avträdelsen och pensionsdelen för återstående tid. Den pensionsdel som intjänats före utgången av det år som föregår avträdelsen justeras dessutom med den i 83 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) avsedda livslängdskoefficienten som fastställts för det år under vilket avträdelsen sker. Grundbeloppet för avträdelsestödet justeras årligen med det arbetspensionsindex som avses i 98 § i lagen om pension för arbetstagare. När utbetalningen av avträdelsestöd har inletts, tillväxer pensionen för annat förvärvsarbete med 1,5 procent per år för mottagaren av avträdelsestödet, dvs. på motsvarande sätt som för de personer som får pension.

För att få avträdelsestöd förutsätts det att bedrivande av kommersiellt jordbruk och leveransarbete i skogsbruket upphör permanent. Dessutom har också annan förvärvsverksamhet begränsats. Enligt 14 § 1 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk betalas avträdelsestöd inte förrän avträdarken till Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) har lämnat in en utredning att även andra förvärvsarbeten än bedrivande av kommersiellt jordbruk och leveransarbete i skogsbruket har upphört eller att de har minskat så att hans eller hennes förvärvsinkomst av dem kan uppskattas bli mindre än 523,61 euro per månad, justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006), dvs. 757,14 euro per månad på 2020 års nivå. Som inkomst enligt nämnda lagrum betraktas dock inte stöd för närståendevård enligt lagen om stöd för närståendevård (937/2005) eller arvode enligt familjevårdarlagen (312/1992).

När det gäller utbetalning av avträdelsestöd betalas enligt 38 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk avträdelsestöd dock inte förrän avträdarken har upphört med andra förvärvsarbeten eller minskat dem så att avträdarkens inkomster därav kan uppskattas bli mindre än det belopp som anges i 14 §. Enligt 38 § 2 mom. i den ovannämnda lagen betalas avträdelsestöd inte för en kalendermånad som inte är hel.

Bestämmelser om avbrytande av betalning av avträdelsestöd finns i 45 § i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk. Enligt 45 § 1 mom. betalas avträdelsestöd inte för en kalendermånad under vilken mottagaren av avträdelsestöd förvärvsarbetar och förtjänar minst 523,61 euro per månad, justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Som inkomst beaktas då inte inkomst som avses i 14 § i den lagen och som inte heller när avträdelsestöd beviljas räknas som inkomst av förvärvsarbete. Den ovannämnda förvärvsinkomstgränsen justeras årligen med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. När Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt får kännedom om en omständighet på basis av vilken avträdelsestöd inte får betalas, ska pensionsanstalten med stöd av 45 § 2 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk avbryta betalningen från följande möjliga betalningsperiod, om orsaken till att avbryta betalningen av avträdelsestödet fortfarande föreligger.

Bestämmelser om avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter finns i 49 § i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk. Enligt 49 § 2 mom. 2 punkten är den som får avträdelsestöd skyldig att underrätta pensionsanstalten om att han eller hon har börjat förvärvsarbete och får en förvärvsinkomst som är minst lika stor som det belopp som föreskrivs i 45 § 1 mom. eller att förvärvsinkomsten av förvärvsarbete stiger till minst nämnda belopp. Enligt 30 a § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare är den som får avträdelsestöd skyldig att underrätta pensionsanstalten om sådana förändringar som inverkar på hans eller hennes rätt att få avträdelsestöd eller på beloppet av det avträdelsestöd han eller hon erhåller. Enligt 30 a § 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om de förändringar enligt 1 mom. som den som får avträdelsestöd är skyldig att lämna upplysningar om. Enligt 22 § 2 punkten i förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1583/1994) är den som får avträdelsestöd skyldig att underrätta pensionsanstalten om att han eller hon har inlett förvärvsarbete som ger en förvärvsinkomst som uppgår till minst det belopp som nämns i 25 § 1 mom. i avträdelsestödslagen eller om att förvärvsinkomsten av förvärvsarbetet ökat till minst det nämnda beloppet.

De som får avträdelsestöd utför numera vid sidan av avträdelsestödet vanligen avbytararbete inom lantbruket samt i viss mån andra arbeten, till exempel olika uppgifter inom hälso- och sjukvården. Lantbruksavbytare har till uppgift att sköta lantbruksidkarens dagliga djurskötseluppgifter. Avbytare sköter de arbeten som är nödvändiga med tanke på produktionsdjurens välbefinnande. De lokala enheter vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) som ansva-

rar för ordnandet av avbytar servicen för lantbruksföretagare kartlägger för närvarande de tilläggsresurser som behövs för avbytar servicen med tanke på de undantagsförhållanden som orsakas av Covid-19-epidemin. LPA:s lokala enheter bedömer att jordbrukare som upphört med att bedriva jordbruk är en potentiell grupp i detta sammanhang. På basis av uppgifter från Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har kunskanden hos dem som avstått från att bedriva jordbruk också tidigare utnyttjats i avbytar service som de lokala enheterna ordnat.

3 Målsättning

Målet med lagförslaget är att i syfte att trygga försörjningsberedskapen under undantagsförhållandena temporärt göra det möjligt för stödmottagare som är berättigade till avträdelsestöd inom jordbruket att förvärvsarbeta i uppgifter som är kritiska med tanke på jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar avträdares rätt att få avträdelsestöd under tiden mellan den 16 mars och 31 december 2020.

Syftet med propositionen är att i större utsträckning än för närvarande främja utnyttjandet av arbetsinsatsen och kunskanden hos dem som får avträdelsestöd och på så sätt stödja uppnåendet av försörjningsberedskapsmålen under undantagsförhållandena inom branscher som är kritiska med tanke på primärproduktionen, i synnerhet inom jordbruk och trädgårdsodling.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås vissa undantagsförfaranden som temporärt ska iaktas i fråga om bestämmelserna om inkomstgränsen för avträdelsestöd för jordbruket i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare. Eftersom det under rådande undantagsförhållanden finns tillgång till utländsk säsongarbetskraft som endast motsvarar en liten del av behovet, bör man sträva efter att öka tillgången till inhemsk arbetskraft särskilt med avseende på behovet av säsongarbetskraft inom jordbruk och trädgårdsodling under våren, sommaren och hösten. Dessutom måste man förbereda sig för att det finns tillgång till tillräckligt med yrkesskicklig avbytarhjälp vid sjukdomsfall särskilt på husdjursgårdar också under slutet av året, när covid-19-epidemin kan orsaka sjukdomsfall på gårdarna. De som får avträdelsestöd är tidigare jordbruksidkare som har den specialkompetens och yrkesskicklighet som krävs inom jordbruket. Därför bör de som får avträdelsestöd få arbeta mer än för närvarande utan att förlora avträdelsestödet. För de flesta är avträdelsestödet belopp lägre än 1000 euro i månaden. På grund av inkomstgränsen har endast en liten del av dem som får avträdelsestöd utfört tillfälligt arbete i den omfattning att den maximala förvärvsinkomsten har överskridits. I nuvarande epidemiologiska läge bör en kompetent arbetsinsats kunna utnyttjas fullt ut. Därför föreslås att vissa villkor som gäller inkomstgränserna för inkomster från annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket, betalning av och inledning av betalning av avträdelsestöd, avbrytande av betalning av avträdelsestöd samt anmälningsskyldigheten för den som får avträdelsestöd, inte ska tillämpas under tiden mellan den 16 mars och den 31 december 2020. Syftet med propositionen är att i syfte att trygga försörjningsberedskapen under undantagsförhållandena temporärt göra det möjligt för stödmottagare som är berättigade till avträdelsestöd inom jordbruket att förvärvsarbeta i uppgifter som är kritiska med tanke på jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar rätten för avträdares att få avträdelsestöd under tiden mellan den 16 mars och den 31 december 2020. Det föreslås att lagen ska tillämpas retroaktivt från och med den 16 mars 2020 för att säkerställa likabehandling av stödmottagare till den del det är fråga om stödmottagare som redan under undantagsförhållandena har hunnit arbeta i en

sådan omfattning att till stödmottagaren inte har betalats stöd till följd av att den inkomstgräns som i lagarna om avträdelsestöd anges för andra förvärvsinkomster har överskridits.

På grund av de föreslagna undantagsförfarandena kan avträdelsestöd betalas temporärt till utgången av 2020 också i det fall att förvärvsinkomsterna av annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket för en avträddare som annars är berättigad till avträdelsestöd kan uppskattas vara 523,61 euro eller mer per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. Med tanke på den administrativa bördan kan propositionen också i fråga om genomförandet bedömas vara det enklaste alternativet för Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Det nuvarande systemet med avträdelsestöd omfattar cirka 1900 personer som kommer att omfattas av den föreslagna temporära lagen.

I samband med arbetspensionsreformen 2017 föreskrevs det att pensionen i regel växer med 1,5 procent av årsinkomsten från allt förvärvsarbete. I detta sammanhang föreskrevs emellertid om en övergångsbestämmelse enligt vilken tillväxtprocenten för personer i åldern 53–62 år kommer att vara 1,7 procent fram till 2025. Om en person emellertid går i pension eller börjar få avträdelsestöd, är tillväxtprocenten för förvärvsarbete vid sidan av pension eller avträdelsestöd 1,5 procent. För personer vars avträdelsestöd inte har börjat betalas på grund av annat förvärvsarbete föranleder inledningen av utbetalningen av avträdelsestöd till följd av propositionen att den intjäningsprocent för arbetspension som tjänas in för förvärvsarbetet kan minska med 0,2 procent efter det att utbetalningen av avträdelsestöd har inletts och den lägre intjäningsprocenten för annat förvärvsarbete fortsätter även efter att lagen har trätt i kraft. Därför ska utbetalningen av avträdelsestöd i dessa situationer inledas endast på basis av en skriftlig anmälan, som avträddaren ska lämna in till Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt under den tid lagen har varit i kraft.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Vid tidpunkten för beredningen av regeringspropositionen är det ännu svårt att förutse hur länge begränsningsåtgärderna kommer att gälla och hur djupt de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-epidemin sträcker sig. Det är omöjligt att veta hur länge dessa faktorer kommer att påverka jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde eller när bristen på erfaren och kunig arbetskraft börjar äventyra sådana arbetsuppdrag som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska för verksamheten i branschen, t.ex. arbete som är nödvändigt med tanke på husdjursproduktionen, djurskötseln och djurhälsan och t.ex. sådana arbeten som utförs på friland och i växthus och som är nödvändiga för växtproduktionen, inklusive foderproduktionen.

EU-regler för statligt stöd

De undantagsförfaranden som föreslås i propositionen inverkar inte på fullgörandet av Finlands förpliktelser enligt EU-lagstiftningen eller reglerna om statligt stöd. Det senaste systemet med avträdelsestöd som notifierats till kommissionen upphörde den 31 december 2018 och utbetalningarna enligt det systemet fortsätter, men själva stödsystemet och kommissionens godkännande av det som statligt stöd har upphört att gälla.

Med tanke på EU-reglerna för statligt stöd är det värt att notera att det i stödet enligt systemet med avträdelsestöd handlar om ett krav som ställs på företagare som gäller bedrivande av jordbruk men som inte omfattar lönearbete. Antalet stödmottagare kommer varken att öka eller minska till följd av den föreslagna temporära lagen, stödnivån kommer inte att öka och propositionens konsekvenser för konkurrensen kan i princip inte anses gynna enbart vissa företag eller branscher. På grund av de undantagsförfaranden som gäller inkomstgränsen för lönearbete och

som ska införas genom den temporära lag som föreslås i propositionen, förefaller det inte på dessa grunder uppstå något nytt statligt stöd som ska anmälas.

Med tanke på EU-reglerna för statligt stöd är det närmast frågan om huruvida kriterierna för det statliga stödets godtagbarhet kan ändras efter det att stödprogrammet upphört att gälla. Kommissionen har bedömt lämpligheten för stödordningen inom det senaste systemet med avträdelsestöd som upphörde 2018 med tanke på den inre marknaden genom att tillämpa de gemensamma bedömningsprinciper som anges i riktlinjerna för statligt stöd till jordbrukssektorn för åren 2000-2006 (2000/C 28/02) samt de åtgärdsspecifika reglerna, enligt vilka det inte förutsätts att medlemsländernas stödprogram innefattar en inkomstgräns av det slag som nämns ovan. De undantagsförfaranden i fråga om inkomstgränsen för lönearbete som ska införas genom den temporära lag som föreslås i propositionen bedöms inte i efterhand påverka de ovannämnda konsekvenser för konkurrensen som redan realiserats.

Om inkomstgränsen enligt det avträdelsestödprogram som anmäldes till kommissionen och som upphörde 2018 från början hade varit högre, skulle kommissionen ha bedömt den på grundval av riktlinjerna för jordbrukssektorn 2000-2006. I dessa riktlinjer förtecknas förtidspension och avträdelsestöd för olönsamma gårdar under åtgärd 8, och villkoren för stödåtgärderna är i stort sett desamma. När det gäller förtidspension finns det inget omnämnande av begränsningar av inkomster av annan verksamhet, och i fråga om avträdelsestöd är förhållandet rentav det motsatta, med betoning på att stödmottagarens övergång till annan ekonomisk verksamhet ska underlättas. Riktlinjerna för jordbruket för åren 2007-2013 (2006/C 319/01) nämner inte heller något sådant villkor, och i de gällande riktlinjerna (2014/C 204/01) nämns inte längre någon åtgärd som gäller förtidspension. Inkomstgränsen har inte heller behandlats av kommissionen inom ramen för bedömningen av stödsystemets förenlighet med den gemensamma marknaden i kommissionens beslut åren 2002-2014 som gäller Finlands system. På grundval av formuleringarna i riktlinjerna kan det tolkas så att förekomsten av en inkomstgräns eller dess storlek sannolikt inte har varit avgörande för att kommissionen gett sitt godkännande till systemet med avträdelsestöd.

Ekonomiska konsekvenser

Utgifterna för avträdelsestödet betalas från anslaget under moment 30.10.42 (Avträdelsestöd och avträdelsepension, reservationsanslag 2 år) i statsbudgeten. Till följd av propositionen beräknas utgifterna för avträdelsestödet öka med högst 1 000 000 euro. Utgiftsökningen har uppskattats på basis av att en del av stödmottagarna inte heller under tidigare år tillfälligt har lyft avträdelsestöd eftersom deras förvärvsinkomster varit för höga. Dessa personer ska nu enligt propositionen kunna få avträdelsestöd. Extra utgifter uppkommer också på grund av sådana personer som är berättigade till avträdelsestöd och som har fortsatt med permanent förvärvsarbete och inte alls har lyft avträdelsestöd, men som i och med denna proposition eventuellt övergår till avträdelsestöd. De kostnader som förorsakas av de ändringar som avses i propositionen täcks med anslaget för 2020 under ovannämnda moment i statsbudgeten.

Som en följd av lagförslaget kommer stödmottagare som har rätt till avträdelsestöd inom jordbruket att utföra annat förvärvsarbete än kommersiellt jordbruk utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar rätten för avträdaren att få avträdelsestöd.

Den föreslagna lagen ska tillämpas retroaktivt från och med den 16 mars 2020 för att säkerställa likabehandling av stödmottagarna. Enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk betalas avträdelsestöd emellertid inte för en kalendermånad som inte är hel. Detta innebär att avträdelsestöd kan betalas för tiden mellan den 1 april och den 30 december 2020. De per-

soner som omfattas av avträdelsestöd och som börjar förvärvsarbete orsakas inte avbrott i utbetalningen av avträdelsestöd, även om deras förvärvsinkomster i lönearbetet överskrider den gräns för förvärvsinkomster för annat förvärvsarbete som föreskrivs i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare. Detta bedöms sporra dem som får avträdelsestöd att tillfälligt övergå till förvärvsarbete under undantagsförhållanden.

Cirka 90 stödmottagare vilkas avträdelsestöd är vilande på grund av annat förvärvsarbete kan ansöka om utbetalning av avträdelsestöd för perioden mellan den 1 april och den 31 december 2020. I fråga om dessa personer betalas det inte något avträdelsestöd, eftersom deras förvärvsinkomster överskrider inkomstgränsen enligt lagarna om avträdelsestöd. Sådana personer vilkas avträdelsestöd har avbrutits på grund av annat förvärvsarbete vid den föreslagna lagens ikraftträdande ska också börja betalas avträdelsestöd under motsvarande tidsperiod. Det finns cirka 30 sådana avträdelsestöd. Avträdelsestödet för dessa cirka 120 personer är i genomsnitt cirka 897 euro i månaden på 2020 års nivå. Detta kommer att medföra en ökning av statens utgifter på uppskattningsvis högst ca 1 000 000 euro under lagens giltighetstid, om alla dessa personer vilkas avträdelsestöd är vilande skulle ansöka om att utbetalningen av avträdelsestöd ska inledas från och med den 1 april 2020.

Utgifterna för avträdelsestödet för personer som tidigare fått permanent avträdelsestöd har beaktats vid dimensioneringen av anslaget under momentet i budgeten 2020. Antalet avträdare som enligt uppgifter från LPA kommer att beröras av propositionen är sammanlagt ca 1900.

Bland de cirka 1900 mottagare av avträdelsestöd som propositionen gäller uppskattas cirka 100–500 personer bli sysselsatta till följd av propositionen. Det genomsnittliga avträdelsestödet för dessa personer är 946 euro i månaden på 2020 års nivå. Eftersom medelåldern för dem som får avträdelsestöd är hög (61,5 år), bedöms inte alla stödmottagare börja arbeta. Stödmottagarna bedöms inte heller arbeta under hela den tid den föreslagna lagen gäller (fram till den 31 december 2020), utan det har bedömts att stödmottagarna kommer att arbeta i genomsnitt cirka tre månader på grund av att det arbete som utförs är säsongbetonat. Om 100 personer bland stödmottagarna utför förvärvsarbete i tre månader så att inkomstgränsen överskrids, kommer beloppet av avträdelsestöd att uppgå till uppskattningsvis ca 300 000 euro, och dessa utgifter kommer inte att återkrävas av stödmottagarna. Om 500 personer börjar arbeta och var och en arbetar i tre månader, kommer beloppet av avträdelsestöd att uppgå till uppskattningsvis ca 1 500 000 euro, som inte kommer att återkrävas av stödmottagarna. Om lagförslaget inte genomförs kommer de som får avträdelsestöd sannolikt inte att sysselsätta sig själva i större utsträckning än tidigare år så att inkomstgränsen skulle överskridas, eftersom stödmottagarna känner till att detta skulle leda till återkrav av avträdelsestödet. Då kommer staten i vilket fall som helst att orsakas ovan angivna utgifter för avträdelsestöd.

Genom att de som får avträdelsestöd sporras att söka sig till sektorer som omfattas av försörjningsberedskapen i samhället där det råder brist på arbetskraft, och de därmed kommer att betala skatt på förvärvsarbete, innebär detta att beloppet av statens beskattningsbara inkomster av förvärvsinkomster också kommer att öka 2020. Det går inte att lägga fram några exakta uppskattningar av hur många mottagare av avträdelsestöd som kommer att börja förvärvsarbete.

5 Remissvar

På allmän nivå ansågs propositionens mål vara godtagbara, nödvändiga eller ändamålsenliga. Cirka hälften av remissinstanserna hade inget att yttra om eller anmärka i förslaget. Enligt justitieministeriets syn utgör det skydd av försörjningsberedskapen och livsmedelstryggheten som nämns i propositionsutkastet en central och godtagbar grund när det gäller att trygga sådana

arbetsuppgifter som är kritiska med tanke på primärproduktionen. Justitieministeriet ansåg emellertid också bl.a. att det i propositionen inte motiveras varför den föreslagna regleringen är nödvändig för att trygga tillgången till arbetskraft och hur bestämmelserna förhåller sig till andra sådana stöd som inte kan beviljas utan en viss inkomstgräns. Finansministeriet konstaterade att grunderna för de kostnader som föranleds av ändringarna har specificerats i propositionen och att kostnaderna enligt propositionen ska täckas inom ramen för anslaget för 2020 under moment 30.10.42 i statsbudgeten. Arbets- och näringsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet hade inget att yttra om förslaget. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt och Svenska lantbruksproducenternas centralförbund konstaterade i sitt utlåtande att de stöder regeringens proposition. Jord- och Skogsbruksproducenternas Centralförbund ansåg att ändringsförslaget är ett sätt att trygga arbetet under odlingssäsongen, men också ett sätt att bereda sig på att det om pandemin eventuellt förvärras uppstår behov av arbetskraft på husdjurslägenheter, t.ex. på grund av sjukdomsfall. I fråga om den giltighetstid som föreslås i propositionen framhävde justitieministeriet att regleringen inte får gälla en längre tid än nödvändigt. Däremot konstaterade Jord- och Skogsbruksproducenternas Centralförbund att det enligt de senaste prognoserna för coronapandemin är sannolikt att undantagssituationen kommer att fortsätta i någon form långt in på nästa år och att det därför skulle vara nödvändigt att ha beredskap för att vid behov förlänga giltighetstiden för den föreslagna ändringen. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt konstaterade att den föreslagna tidpunkten för tillämpning av undantagslagen, nämligen att lagen tillämpas retroaktivt från och med den 16 mars 2020, är ändamålsenlig.

Med anledning av remissvaren kompletterades motiveringen till propositionen bl.a. i fråga om nuläget, specialmotiveringen, jämlikhetsprincipen i grundlagen och i fråga om propositionens lagförslag liksom också i fråga om den föreslagna lagens giltighetstid.

6 Specialmotivering

1 §. Tillämpningsområde. I 1 § avgränsas tillämpningsområdet för den föreslagna lagen så att den med anledning av de exceptionella omständigheter som orsakas av covid-19-epidemin ska tillämpas på vissa villkor inom avträdelsestödet för jordbruket som gäller inledande av betalning av avträdelsestöd, betalning av avträdelsestöd, avbrytande av betalning av avträdelsestöd och avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter och som temporärt ska iakttas i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994).

Den föreslagna lagen utgör speciallagstiftning i förhållande till den ovannämnda stödlagstiftningen. Den utgör ett tidsbegränsat undantag från den berörda stödlagstiftningen och har ett begränsat tillämpningsområde.

2 §. Inledande av betalning av avträdelsestöd. Paragrafen gäller situationer där betalningen av avträdelsestöd ännu inte har inletts. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att även om beloppet av avträdares förvärvsinkomster av annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket kan uppskattas vara minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare, kan avträdelsestöd undantagsvis börja betalas till avträdares trots bestämmelserna i 14 § 1 mom. och 38 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk. Avträdelsestöd ska enligt den föreslagna 3 § kunna betalas under lagens giltighetstid, dvs. till och med den 31 december 2020.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att avträdares skriftligen ska underrätta Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt om att han eller hon ansöker om att betalningen av avträdelsestöd ska inledas. En skriftlig anmälan från avträdares ska vara en förutsättning för att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt ska kunna inleda betalningen av avträdelsestödet. Den skriftliga anmälan

ska enligt förslaget göras senast den 31 december 2020, för att stödet ska kunna betalas ut retroaktivt tidigast från och med den 1 april 2020.

3 §. *Betalning av avträdelsestöd och avbrytande av betalning.* I 1 mom. föreslås bestämmelser om att avträdelsestöd, trots vad som föreskrivs i 45 § 1 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och 25 § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare, undantagsvis ska betalas även om den som får avträdelsestöd förvärvsarbetar och förtjänar minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. Om avträdelsestödet vid ikraftträdandet av lagen redan är vilande på grund av annat förvärvsarbete, ska Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt enligt förslaget betala avträdelsestöd retroaktivt till avträderen tidigast från och med den 1 april 2020, eftersom avträdelsestöd inte betalas för en kalendermånad som inte är hel.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt inte ska få avbryta betalningen av avträdelsestöd i de fall som avses i 45 § 2 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och i den första meningen i 25 § 2 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare, dvs. i situationer där den som får avträdelsestöd har andra förvärvsinkomster till ett belopp av minst 523,61 euro i månaden justerade med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

4 §. *Avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om att den som får avträdelsestöd undantagsvis inte ska vara skyldig att anmäla sina förvärvsinkomster i de fall som avses i 49 § 2 mom. 2 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk eller i de fall som avses i 30 a § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare och som närmare anges i 22 § 2 punkten i förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare.

5 §. *Ikraftträdande.* Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till utgången av 2020. Lagen föreslås bli tillämpad retroaktivt från och med den 16 mars 2020, för att säkerställa att stödmottagarna behandlas lika med hänsyn till sådana stödmottagare som under undantagsförhållanden redan har hunnit arbeta i en sådan omfattning att det inte har betalats stöd till dem, eftersom de har överskridit den inkomstgräns för annan förvärvsinkomst som anges i de lagar som gäller avträdelsestöd. Förvärvsinkomst som tjänats in den 16 mars 2020 eller därefter och senast den 31 december 2020 beaktas inte. Utbetalning av stöd retroaktivt inleds tidigast från och med den 1 april 2020, eftersom avträdelsestöd inte betalas för en kalendermånad som inte är hel. Det belopp som anges i 2 och 3 § i den föreslagna lagen ska motsvara värdet 1 år 2004 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft så snart som möjligt och gäller till utgången av 2020. Statsrådet konstaterade den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president att det på grund av coronavirusläget råder undantagsförhållanden i landet. För att säkerställa att avträdena behandlas lika föreslås det att lagen tillämpas retroaktivt från och med den 16 mars 2020.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Det föreslås att bestämmelser om de föreslagna temporära undantagsförfarandena ska utfärdas genom lag. I lagförslaget ingår inga bemyndiganden att utfärda förordning som behöver bedömas med hänsyn till 80 § i grundlagen. Bestämmelserna om undantagsförfarandena är exakta och uppfyller kraven enligt den laglighetsprincip som anges i 2 § 3 mom. i grundlagen.

I 6 § 1 mom. i grundlagen ingår en generalklausul om jämlikhet, enligt vilken alla är lika inför lagen. Jämlikhetsbestämmelsen omfattar också lagstiftaren (RP 309/1993 rd). I 6 § 2 mom. i grundlagen kompletteras jämlikhetsklausulen med ett diskrimineringsförbud. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om stöd till skogsbruket (GrUU 46/2006 rd) bl.a. konstaterat att det är karaktäristiskt för lagstiftningen att den på grund av ett acceptabelt allmänt intresse särbehandlar människor bl.a. för att främja verklig jämlikhet. Med hänsyn till förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och praxis i grundlagsutskottet har det ansetts att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (RP 309/1993 rd, GrUU 59/2002 rd, s.2, GrUU 1/2006 rd, s.2, GrUU 38/2006 rd, s.2). Det väsentliga är om en differentiering kan motiveras på ett acceptabelt sätt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, GrUU 14/2006 rd, s.2, GrUU 25/2006 rd, s.2).

Grundlagsutskottet har bedömt jämlikheten i samband med olika bestämmelser om stöd (GrUU 32/2000 rd, s. 2, GrUU 14/2003 rd, s. 4, GrUU 46/2006 rd, s. 2, GrUU 4/2008 rd, s. 3, GrUU 37/2010 rd, s. 3 och GrUU 58/2016 rd, s. 4–5). Utskottet har bl.a. i ett utlåtande om stöd till skogsbruket konstaterat att enbart ett geografiskt kriterium inte kan godkännas som acceptabel differentieringsgrund med tanke på 6 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 59/2001 rd), medan däremot strävan att göra markägarna sinsemellan mer jämlika och samtidigt främja god vård och användning av skogarna och därigenom skydda miljön är acceptabla differentieringsgrunder. Utskottets slutsats var att med beaktande av att det är frivilligt för skogsägarna att ansöka om stöd och att stöden beviljas enligt prövning spelar lagstiftningen en ganska liten roll för jämlikheten mellan skogsägarna och är därmed inget problem med tanke på jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § (GrUU 46/2006 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 18/2006 rd till ett förslag om ändring av de lagar som gäller avträdelsestöd bland annat konstaterat att avträdelsestödet har flera kopplingar till pensionssystemet, men i konstitutionellt hänseende kan det inte jämföras med vare sig ålders- eller invalidpension. Det handlar inte om utkomstskydd vid arbetslöshet och kan inte heller anses ingå i lagstiftning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen som ska trygga en försörjning. Rätten till avträdelsestöd intjänas inte heller enligt intjäningsprincipen på ett sådant sätt att den behöver granskas med tanke på grundlagens 15 § som gäller egendomsskydd (GrUU 30/2005 rd, s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 2–3, GrUU 9/1999 rd, s. 2–3). Det handlar om lagstiftning om att bedriva jordbruk (GrUU 18/2006 rd).

Den föreslagna regleringen gäller ett temporärt undantag från tillämpningen av vissa villkor som gäller utbetalning av sådant avträdelsestöd som redan beviljats inom ramen för systemen för avträdelsestöd inom jordbruket. Propositionens konsekvenser innebär att beloppet av den förvärvsinkomst som en avträdare intjänat i förvärvsarbete inte kommer att påverka hans eller hennes rätt att få avträdelsestöd under undantagsförhållandena under tiden från den 16 mars till och med den 31 december 2020. Såsom ovan har konstaterats kan avträdelsestödet betraktas som ett pensionsliknande stöd, och stödet har flera kopplingar till pensionssystemet, men i konstitutionellt hänseende kan det inte jämföras med vare sig ålders- eller invalidpension. Det handlar inte heller om utkomstskydd vid arbetslöshet, och det kan inte betraktas som sådan lagstiftning som tryggar den grundläggande försörjningen som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen. Rätten till avträdelsestöd intjänas inte heller enligt intjäningsprincipen på ett sådant sätt att den behöver granskas med hänsyn till det egendomsskydd som garanteras i 15 § i grundlagen. Med beaktande av det som anförts ovan är det uppenbart att det rör sig om en mycket speciell stödform som i tiderna har införts i syfte att förbättra jordbruksstrukturen, och det är således inte ens möjligt att i praktiken bedöma hur de föreslagna, temporära bestämmelserna om villkoren för utbetalning av stöd under undantagsförhållandena förhåller sig till andra stöd. Med tanke på jämförbarhetsprincipen kan den reglering som föreslås i propositionen, som har som

mål att i syfte att säkerställa försörjningsberedskapen och livsmedelssäkerheten under undantagsförhållandena trygga de arbetsuppgifter som är kritiska med tanke på primärproduktionen, anses tjäna ett motiverat och acceptabelt samhälleligt intresse. Avträdelsestöd får dessutom sökas frivilligt, och beviljandet av stödet är beroende av prövning.

För att de stödmottagare som upphört med att bedriva jordbruk och som före ikraftträdandet av den föreslagna lagen under undantagsförhållandena har arbetat över den inkomstgräns för annan förvärvsinkomst som anges i de lagar som gäller avträdelsestöd ska behandlas jämlikt i den föreslagna lagen i förhållande till sådana avträdelsestödtagare som inte före ikraftträdandet har arbetat över den föreskrivna inkomstgränsen, bör den föreslagna lagen i enlighet med propositionen tillämpas retroaktivt. Avsikten är att lagen ska tillämpas retroaktivt från den tidpunkt då statsrådet i samverkan med republikens president konstaterade att det på grund av coronavirusläget råder undantagsförhållanden i landet, dvs. den 16 mars 2020. Till de stödmottagare som upphört med att bedriva jordbruk och som före ikraftträdandet av den föreslagna lagen under undantagsförhållandena har arbetat över den inkomstgräns för annan förvärvsinkomst som anges i de lagar som gäller avträdelsestöd, ska det enligt förslaget betalas retroaktivt avträdelsestöd för den första möjliga hela kalendermånaden, dvs. från och med den 1 april 2020. Genom retroaktiv tillämpning av lagen säkerställs det således att stödmottagarna behandlas jämlikt inför den föreslagna lagen under undantagsförhållandena. Lagen avses vara temporär och gälla till och med den 31 december 2020. När det gäller försörjningsberedskapen sträcker sig behovet av den säsongsarbetskraft som är kritisk med tanke på primärproduktionen från planteringsarbetena på våren ända till skörden som pågår till oktober. I och med att covid-19-epidemin fortsätter kan eventuella insjuknanden på grund av viruset exempelvis på gårdarna dessutom medföra ett akut behov av kompetent och erfaren extra arbetskraft ännu vid slutet av året. Att bestämmelserna i propositionen föreslås vara i kraft till utgången av 2020 kan därför anses vara motiverat och nödvändigt. Propositionen har inga direkta konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I propositionen handlar det är inte om exempelvis en subjektiv rättighet, utan om att de villkor för utbetalningen av ett stöd som redan tidigare beviljats avträdaren i syfte att förbättra jordbruksstrukturen och som hänför sig till inkomstgränsen för annan förvärvsinkomst ska tillämpas temporärt, på ett sätt som gör det möjligt för den som upphört med att bedriva jordbruk att arbeta i lönearbete under de rådande undantagsförhållanden som beror på covid-19-epidemin utan att mängden arbete påverkar avträdarens rätt att undantagsvis få avträdelsestöd fram till utgången av 2020.

I 18 § i grundlagen finns bestämmelser om näringsfrihet. Med stöd av 18 § 1 mom. har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Vidare ska det allmänna med stöd av 2 mom. bl.a. främja sysselsättningen. I propositionen föreslås inga nya begränsningar för beviljande av stöd, och den begränsar inte de förmåner som redan beviljats stödmottagarna på ett sätt som kunde bli problematiskt med tanke på den näringsfrihet som tryggas genom 18 § i grundlagen. Tvärtom bedöms de temporära bestämmelser som ingår i propositionen i fråga om jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde ha en sysselsättningsfrämjande effekt med tanke på tryggandet av försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden, i synnerhet inom primärproduktionen inom jordbruk och trädgårdsodling, t.ex. i uppgifter som gäller husdjursproduktionen och djurskötseln och djurhälsan men också i andra uppgifter, såsom exempelvis säsongbetonade uppgifter inom jordbruket.

På de grunder som anförts ovan anses att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsestöd inom jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det, på grund av de exceptionella omständigheter som orsakas av covid-19-epidemin, om temporära undantag i fråga om vissa av de villkor enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) som gäller inledande av betalning av avträdelsestöd, betalning av avträdelsestöd, avbrytande av betalning av avträdelsestöd och avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter.

2 §

Inledande av betalning av avträdelsestöd

Trots vad som föreskrivs i 14 § 1 mom. och 38 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk, kan betalningen av avträdelsestöd till avträdelaren inledas även om avträdelarens förvärvsinkomster av annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket kan uppskattas vara minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Inledande av betalning av avträdelsestöd förutsätter dessutom att avträdelaren skriftligen underrättar Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt senast den 31 december 2020 om att han eller hon ansöker om inledande av betalning av avträdelsestöd.

3 §

Betalning av avträdelsestöd och avbrytande av betalning

Trots vad som föreskrivs i 45 § 1 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och 25 § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare betalas det avträdelsestöd även om den som får avträdelsestöd förvärvsarbetar och förtjänar minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Betalningen av avträdelsestöd får inte avbrytas i de fall som avses i 45 § 2 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och i den första meningen i 25 § 2 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare.

4 §

Avträdelsestöddtagarens skyldighet att lämna uppgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 49 § 2 mom. 2 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och 30 a § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare är den som får avträdelsestöd inte skyldig att anmäla omständigheter som avses i de bestämmelserna.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2020 och gäller till och med den 31 december 2020.

Denna lag tillämpas på förvärvsinkomst som intjänats i arbete som utförts mellan den 16 mars och den 31 december 2020, nämnda dagar medräknade. Det belopp som anges i 2 och 3 § motsvarar värdet 1 år 2004 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Helsingfors den 20 maj 2020

Statsminister

Sanna Marin

Jord och- skogsbruksminister Jari Leppä